SAK:n puheenjohtaja Jarkko Eloranta
Paasitorni, Helsinki

Julkaistavissa torstaina 19.11.2026 kello 10.30

Puhe SAK:n edustajiston kokouksessa 19.11.2026 (muutosvarauksin)

Arvoisa puheenjohtajisto, hyvät edustajiston jäsenet, kokousväki!

Tuntuu helpottavalta ja voimaannuttavalta todeta, että tämä on viimeinen edustajistopuheeni, jonka pidän Orpon-Purran hallituskaudella.

Eduskuntavaalit ovat noin viiden kuukauden päästä ja eri puolilla ammattiyhdistysliikettä tehdään jo ankarasti työtä sen eteen, että valta ensi keväänä vaihtuu. Ja että se vaihtuu sellaisille poliittiselle puolueille ja voimille, jotka lopettavat nykyhallituksen palkansaajia työttömiä ja ammattiyhdistysliikettä kurjistavan ja kurittavan politiikan.

Nykyhallituksen, tämän laitaoikeistolaisen kuvatuksen politiikka on ajanut Suomen talouden suohon, työttömyyden Euroopan korkeimmaksi, kuluttajien luottamuksen lattiasta läpi ja palkansaajien aseman ahtaammalle kuin yksikään hallitus vuosikymmeniin.

Työnantajien toiveiden perässä juokseminen on tuottanut sellaisen julkisen talouden tilan, taloudellisen aneemisuuden ja työmarkkinaepäluulon, jonka siivoamiseen menee aikaa ja energiaa. Kuinka kohdallaan onkaan tämän hallituksen jäljiltä kokoomuksen viime vaalien aikainen slogan – ”Kukahan tämänkin sotkun siivoaa”.

Ja hyvät ystävät ja hyvät toverit!

Sen siivoaa vain hallitus, joka ottaa tavallisen ihmisen arjen parantamisen ja tavallisen duunarin aseman vahvistamisen politiikan ykköstavoitteeksi. Elinkeinoelämän ja yritysten toiveiden täyttäminen ei kansakuntaa pelasta. Se on nähty. Se on koettu. Se saa mennä.

Kamppailu vaaleissa on aina kovaa. Kenellä on kovin kiri? Kuinka paljon gallup-johtajan veto hyytyy lopussa? Mikä puolue tulee kakkosena maaliin? Kuka kokee vaalitappion ja ketutuskuoleman? Saadaanko aikaan sellainen vaalitulos, joka mahdollistaa vakaan hallituspohjan ja aidosti hyvän hallitusohjelman?

SAK:lainen ay-liike tulee satsaamaan aikaa, energiaa, ihmisiä ja rahaa, jotta palkansaajien asemaa tuntevia ehdokkaita saadaan päättäjiksi, jotta duunarien etuja ajavia ehdokkaita äänestetään, jotta uudessa hallitusohjelmassa on kirjattuna meille tärkeitä, välttämättömiä uudistuksia. Se vaatii meiltä jokaiselta työtä, tahtoa ja tekemistä. Ilman niitä ei hyvää vaalitulosta synny, ilman niitä ei hallitusohjelmassa meidän asioitamme näy. Meidän on pidettävä puolemme.

Työmarkkinoilla sopiminen on saatava tasapainoon. Työnantajien vallan, voiman ja aseman vahvistaminen on mennyt liian pitkälle ja suunta on käännettävä. Lakko-oikeuden rajoitukset estävät aidon ammattiyhdistystoiminnan ja tasapainon aikaansaamisen neuvottelutilanteissa.

Työsuhteiden on tarjottava jatkuvuutta ja turvaa työntekijöille. Nyt on kasvatettu epävarmuutta ja epätyypillisyyttä. Irtisanomistilanteissa työntekijöiden taloudellisen muutosturvan on oltava nykyistä parempi. Samoin kuin mahdollisuudet löytää uusi väylä toiseen työhän. Epätyypillinen työ lisääntyy ja tulee entistä epätyypillisemmäksi. Tämä kehitys on suitsittava välittömästi. Se uhkaa paitsi työntekijöiden toimeentuloa, työehtoja, työturvallisuutta myös suomalaisen hyvinvointivaltion – sosiaali- ja eläketurvan – rahoitusta.

Työelämän on oltava turvallista, kestävää ja hyvinvointia vahvistavaa kaikille työelämässä olevilla. Työurat eivät pitene käskemällä, vaan huolehtimalla työntekijöiden osaamisesta, jaksamisesta ja joustoista, jotka palvelevat työntekijöiden tarpeita.

Työelämän tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta on parannettava. Nykyhallitus on heikentänyt monin tavoin naisten asemaa työmarkkinoilla. Naisten työllisyys on heikentynyt. Tasa-arvossa on kuljettu ajassa taaksepäin, eikä ennen tosiaankaan ollut paremmin. Tasa-arvo on tulevaisuutta.

Melkein joka nurkassa rehottava työmarkkinarikollisuus on kitkettävä juurineen. Viikoittain luemme mediasta työntekijöiden hyväksikäyttötapauksista ja kaltoinkohtelusta. Pieniä edistysaskeleita on tämän hallituksen aikana asian tilan kohentamiseksi tehty, mutta kokonaisuus jää pakkaselle, kun otetaan huomioon muut työelämään tehdyt heikennykset. Tarvitsemme kokonaisvaltaisen työmarkkinarikollisuuden torjuntaohjelman.

Se tarkoittaa valvonnan tehostamista ja valvontaresurssien kasvattamista, lisää toimivaltaa ja välittömiä sanktiointikeinoja viranomaisille, tulorekisterin ja muun datan parempaan hyödyntämistä, ammattiliittojen toimintamahdollisuuksien parantamista lähtien pääsystä työmaille ja työpaikoilla ja päätyen kanneoikeuteen, tilaajavastuuta on kasvatettava ja ylipitkät alihankintaketjut pantava kuriin, hyväksikäytön uhrien asemaa on parannettava ja kehitettävä lainsäädäntöä ylipäätään suuntaan, joka vahvistaa työntekijän asemaa suhteessa työnantajaan. Alisteinen asema ja riippuvuus työnantajasta lisäävät merkittävästi hyväksikäytön riskiä.

Suomessa työtä on tehtävä suomalaisilla työehdoilla noudattaen suomalaista lainsäädäntöä ja työehtosopimuksia. Tämän pitäisi olla itsestäänselvyys, mutta näin ei valitettavasti ole.

Korkea työllisyys ei synny itsestään. Tarvitsemme paljon nykyistä aktiivisempaa työvoimapolitiikkaa, parempia työllisyyspalveluja, mahdollisuuksia osaamisen kehittämiseen ja erityishuomiota nuorten työuran aloitukseen. Tämä hallitus on luottanut työttömyys- ja sosiaaliturvan leikkausten sysäävän ihmiset töihin. Laskennallisia työpaikkoja on kuulemma syntynyt, mutta aitoja työllisiä ei.

Aitoja työttömiä sen sijaan on tullut kymmeniä tuhansia lisää. Rakenteellinen työttömyyskin on korkeammalla tasolla kuin tämän hallituksen aloittaessa. Tämä on katastrofi julkiselle taloudelle ja inhimillinen tragedia jokaiselle työttömällä, heidän perheilleen, lapsilleen ja läheisilleen.

Sosiaaliturvaa on kohennettava ja yhteiskunnan turvaverkkoja on parannettava. Työttömien toimeentuloa on leikattu rajusti. Entistä useampi työtön sinnittelee yleistuella. Ansiosidonnaiselle työttömyysturvalle ei pääse tiukentuneiden ehtojen vuoksi. Monen työnhakijan työttömyys pitkittyy hallituksen epäonnistuneen talouspolitiikan seurauksena. Yli puolet ansiopäivärahan saajista on jo porrastuksen piirissä. Keskimääräinen maksettu päiväraha on pudonnut reippaasti. Työttömien toimeentulo on siis niukentunut huomattavasti.

Suunnanmuutos tarvitaan. Ansiosidonnaiselle työttömyysturvalle on päästävä nykyistä helpommin, lyhyemmällä työssäololla. Pienimpiä päivärahoja on korotettava ja porrastusta siirrettävä myöhäisemmäksi. Lapsikorotus on palautettava ja suojaosa on otettava takaisin.

Työeläkejärjestelmästä näyttää tulleen valtiontalouden säästöpossu. Työeläkejärjestelmään on vuosien ja vuosikymmenten varrella viritetty parempaan ja parempaan iskuun. Nyt maksutaso voidaan pitää vakaana pitkälle tulevaisuuteen. Etuudet voidaan hoitaa. Palkansaajat voivat luottaa järjestelmän kestävyyteen ja vakaaseen hallintoon.

Aikaisemmin etuuksia on kavennettu, eläkeikää nostettu, ehtoja kiristetty ja maksujakin korotettu. Tälläkin hallituskaudelle järjestelmää on uudistettu. Sen ansiosta rahoituksellinen kestävyys vahvistuu ja julkinen talouskin vahvistuu lähes 2 miljardilla.

Poliitikoille eläkerahat vaikuttavat kuitenkin olevan lehmä, jota voi jatkuvasti lypsää. Koska eläkejärjestelmä on aikaisemminkin tukenut julkista taloutta, niin näin on oltava nytkin. On kuitenkin muistutettava, että aikaisemmat uudistukset ovat lähteneet ensisijaisesti eläkejärjestelmän omista tarpeista ja lähtökohdista. Nyt lähtökohdaksi on otettu vain ja ainoastaan julkisen talouden paikkaaminen. Rahaa on siirrettävä tavalla tai toisella julkisen talouden tilkkeeksi.

Vuosikymmenten aikana kerrytetyillä eläkerahastoilla voidaan pitää eläkemaksut vakaina. Mutta on kovin, kovin ennenaikaista ajatella, että jo nyt oltaisiin tilanteessa, jossa rahastoja voitaisiin purkaa ilman eläke-etuuksien vaarantumista. Jos näin tehtäisiin ja myöhemmin todetaan eläkejärjestelmän vaativan tasapainotusta niin se tehdään mitä todennäköisimmin etuuksia heikentämällä eikä suinkaan maksuja korottamalla.

Työmarkkinajärjestöt ovat sopineet yhteisestä hallitusohjelmakirjauksesta koskien eläkejärjestelmää. Valitettavasti työnantajapuoli on kuitenkin osoittanut ymmärtämystä eläkerahojen käytölle julkisen talouden tilkitsemiseen. Ehkä siellä puolen ajatellaan, että on mukavampi käyttää palkansaajien eläkkeitä julkisen talouden paikkaamiseen kuin vaikkapa kiristää yritysten verotusta.

Julkista taloutta on vahvistettava muilla keinoin kuin lypsämällä eläkerahoja sen tilkkeeksi. Veroja on kannettava enemmän kuin nyt. Yritystukia on karsittava. Julkisen talouden sopeutusta on tehtävä oikeudenmukaisella tavalla ja mahdollisimman pienillä vaurioilla talouden toimeliaisuudelle.

Hyvä edustajisto!

Tämän kaiken puolesta ja edestä me kamppailemme tulevissa vaaleissa. On saatava ihmiset vaaliuurnille. Ylös sohvalta äänestämään. Näyttämään, että nyt riittää palkansaajien kuppaaminen ja ay-liikkeen heikentäminen. Osoittamaan, että rahalla ei Suomessa voi ostaa sen paremmin vaalitulosta kuin hallitusohjelmaakaan. Kertomaan, että palkansaajat pitävät puolensa.

Nykyhallitus politisoi työmarkkinat perin pohjin. Siksi meillä on vahvat perusteet olla tiiviisti mukana vaaleihin liittyvissä keskusteluissa, esittää tavoitteemme ja aktivoida jäseniämme ja palkansaajia laajemminkin äänestämään muutoksen puolesta, paremman työelämän puolesta, tasa-arvoisemman, oikeudenmukaisemman ja tasapuolisemman Suomen ja työelämän puolesta!

Hyvät toverit!

Eikä näytä elinkeinoelämä lepäävän vaalivaikuttamisessa laakereilleen. Rahaa jaetaan Pro Markkinatalouden kautta ennätysmäiset kaksi miljoonaa euroa. Tuo raha ei tule kohdistumaan niille ehdokkaille, joita me toivoisimme päättäjinä näkevämme.

Ja työnantajat toivovat rahallensa myös vastinetta. Vaikka nykyhallitus on toteuttanut työnantajien pitkäaikaisia toiveita, niin lista vain jatkuu. Erilaisia aloitteita palkansaajien aseman heikentämiseksi ja ansioiden leikkaamiseksi on kuultu työnantaja- ja yrittäjälinnakkeista tasaiseen tahtiin.

Työajan pidentäminen näyttää olevan suosikkikeino palkansaajien kurmoottamiseksi. Arkipyhiä halutaan vähentää ja sehän tarkoittaa monelle ansioiden pudotusta ja työajan pidentymistä.

Sunnuntai- ja ylityökorvauksia halutaan heikentää. Iltalisistä nipistää. Työnantajan määräysvaltaa työajan sijoittelussa halutaan kasvattaa. Samoin erilaisia työaikajoustoa vaaditaan työnantajien määräysvaltaan. Työehtosopimukset halutaan lainsäädännöllä ohittaa.

Lista on lohduton ja kertoo työnantajapuolen kovasta, kylmästä asenteesta. Työntekijästä kaikki irti. Työntekijä on tuotannontekijä, josta voidaan aina vain puristaa lisää tehoja, lisää joustoja ja pienempiä kustannuksia irti välittämättä siitä mitä ihmiselle tapahtuu.

Samaan aikaan joukko yhteiskunnallisia päättäjiä, vaikuttaja ja valmistelijoita heittelee ideoita entistä korkeammasta eläkeiästä. Tuntuu, että työelämän todellisuus ja inhimillisen sietokyvyn taju on pahasti kateissa (osalta joukkueesta).

Siis vaaleissa on paljon pelissä. Siellä on voitettavaa, siellä on puolustettavaa ja siellä on torjuttavaa. Mutta kaikki tämä onnistuu vain riittävän hyvällä vaalituloksella. Meillä on maailmalta inspiroivia esimerkkejä, miten äänestäminen voi muuttaa paljon, antaa yhteiskunnalle uuden suunnan tai torjua ikävän näköisen tulevaisuuden.

On Unkaria, on Brasiliaa, on Serbiaa ja on tietysti Yhdysvaltoja. Mutta jokainen näistä upeista vaalituloksista on vaatinut työtä, aktivointia, mobilisointia, organisointia, motivointia ja loppujen lopuksi jalkatyötä jalkatyön perään. Ja sitä tarvitsemme mekin.

Hyvä edustajisto!

Orpon hallituksen kausi on päättymässä, mutta vielä on uutta lainsäädäntöä tulossa. Eikä laatu ole meidän näkökulmastamme paranemassa.

Valmiuslakia ollaan uudistamassa. Se on sinänsä kannatettavaa. Ongelma vain on se, että hallituksen esitys uudeksi valmiuslaiksi ei ole työntekijöiden ja työnantajien näkökulmasta tasapainoinen. Se ei liene yllätys. Käytännössä se tarkoittaa, että työ- ja virkasuhteita koskevia poikkeusvaltuuksia laajennetaan nykyisestä merkittävästi. Työnantajien valtaa suhteessa työntekijöiden oikeuksiin vahvistetaan. Sehän on ollut tämän hallituksen johdonmukainen linja.

Toinen esimerkki on vaikkapa EU-direktiivien kansallinen toimeenpano. Oli kyseessä sitten palkka-avoimuusdirektiivi tai alustatyödirektiivi. Rima vapisee kummankin hankkeen osalta.

Alustatyössä on kysymys hyvin yksinkertaisesta asiasta: kuuluvatko työntekijän oikeudet myös ihmiselle, jonka työtä johdetaan algoritmillä ja puhelinsovelluksella? Meidän vastauksemme on selvä. Teknologia ei vapauta työnantajaa vastuusta. Ruoan tai ihmisten kuljettaminen ei muutu yrittäjyydeksi vain sillä, että työvuoron ja esihenkilön tilalle tuodaan sovellus ja algoritmi.

Euroopan unionin alustatyödirektiivin hyväksyminen oli tärkeä askel työntekijöiden aseman parantamiseksi. Sen tarkoituksena on helpottaa työsuhteen tunnistamista ja tuoda työn algoritmiseen johtamiseen läpinäkyvyyttä ja ihmisen valvontaa. Työntekijän oikeudet eivät saa jäädä sen varaan, millaisen nimikkeen alustayritys kirjoittaa sopimukseen.

Mitä tekee Orpo–Purran hallitus? Se tuo eduskuntaan lakiesityksen, joka ei arviomme mukaan täytä direktiivin vaatimuksia. Työntekijän asemaa vahvistavan direktiivin toimeenpanossa hallitus varjelee alustayritysten toimintamallia. Työsuhdeolettaman on helpotettava työntekijän oikeuksiin pääsemistä käytännössä. (Pelkkä kirjaus lain sivuilla ei riitä.)

Hallitus on valinnut linjakseen, että EU-direktiiveistä toteutetaan vain välttämätön minimi. Mutta minimi tarkoittaa vähintä, mitä on tehtävä. Se ei anna lupaa jättää tekemättä edes sitä. Jos hallitus haluaa mennä siitä, missä aita on matalin, senkin aidan yli on mentävä.

SAK edellyttää, että eduskunta korjaa esityksen puutteet ja varaa käsittelyyn riittävän ajan. Suomeen tarvitaan laki, joka toteuttaa direktiivin tavoitteet ja velvoitteet myös käytännössä. Työntekijän oikeudet kuuluvat myös alustatyöntekijälle.

Hyvät kuulijat!

Euroopan komissio julkaisi tämän kuun alussa ensi vuoden työohjelmansa. Viime vuosilta tuttuun tapaan ohjelmassa korostuvat Euroopan kilpailukyky ja turvallisuus. Näiden merkityksestä sinänsä on vaikea olla eri mieltä, mutta olennaista on myös se, mitä EU näiden painopisteiden nojalla tekee ja mitä muuta sen toimintaan mahtuu.

Kilpailukyvyn parantamisessa komissio korostaa eurooppalaisen sääntelyn yksinkertaistamista eli käytännössä usein sen purkamista tai sen muokkaamista elinkeinoelämän toivomaan suuntaan.

Kukaan ei erityisesti rakasta monimutkaista sääntelyä sen itsensä vuoksi; mutta kun sääntelyä puretaan korostuneesti elinkeinoelämän lähtökohdista, on työntekijöiden syytä olla varuillaan.

Yksi ajankohtainen esimerkki työntekijöille vaarallisesta hankkeesta on parhaillaan EU-instituutioiden käsittelyssä oleva esitys uudeksi eurooppalaiseksi yhtiömuodoksi nimeltä EU Inc. Komission esittämässä muodossa tämä eurooppalainen yhtiömuoto antaisi kaikenlaisille yrityksille uusia mahdollisuuksia kiertää työntekijöiden oikeuksia. Yritys voisi rekisteröityä mahdollisimman heikkojen työntekijöiden oikeuksien maahan ja noudattaa esimerkiksi työntekijöiden osallistumisoikeuksien osalta tämän rekisteröintimaan lainsäädäntöä kaikkialla Euroopassa – myös Suomessa.

SAK:n kanta on selvä: Jos esitetystä EU:n yhtiölainsäädännöstä ei poisteta riskejä työntekijöiden oikeuksien kiertämiseen, koko esitys on hylättävä.

Tämän tulisi olla myös Suomen hallituksen linja – varsinkin, kun eduskunta on samalla kannalla. Eduskunnan EU-linjauksista päättävän suuren valiokunnan mukaan Suomen tulee vaikuttaa siihen, että EU Inc. -yhtiön perustaminen ei mahdollista työntekijöiden oikeuksien kaventamista.

Odotamme tämän periaatteen mukaista toimintaa niin hallitukselta kuin myös Euroopan parlamentin jäseniltä.

Toinen ajankohtainen EU-asia on komissiolta vielä tämän vuoden puolella odotettava esitys laadukkaiden työpaikkojen säädöksestä. Näillä näkymin kyse on yhdestä direktiivistä, joka tulee käsittelemään useampaa eri teemaa.

Euroopan ammattiyhdistysliike vaatii tähän kokonaisuuteen muun muassa työsuojelun vahvistamista, tekoälyn, algoritmijohtamisen ja etätyön pelisääntöjä, oikeutta olla tavoittamattomissa ja puuttumista alihankintaketjujen ja työnvälityksen väärinkäytöksiin.

Myös työntekijöiden vaikutusmahdollisuudet talouden ja työelämän murroksissa ovat tärkeitä, oli sitten kyse digitalisaatiosta tai siirtymästä vähähiiliseen talouteen.

On tärkeää, että EU pystyy tarjoamaan työelämää parantavia ratkaisuja – eikä vain työntekijöiden oikeuksien ja hyvinvoinnin vuoksi, vaan myös vahvistaakseen sitä luottamusta, mikä eurooppalaisilla unionia kohtaan on.

Perustellut tavoitteet turvallisuudesta ja kilpailukyvystä eivät riitä, jos kansalaiset eivät koe, että politiikka on oikeudenmukaista ja parantaa heidän jokapäiväistä elämäänsä.

Orpon ja Purran hallituksen aikana on nähty hyvin konkreettisesti, miten EU-lainsäädäntö on ollut työntekijöiden turvana, estäen nyt nähtyjäkin pahemmat heikennykset. Jotta meillä olisi tämä selkänoja myös jatkossa, sitä on työelämän muutosten ja uusien riskien myötä jatkuvasti vahvistettava. Tällaiselle Eurooppa-politiikalle tarvitsemme myös Suomen seuraavan hallituksen tuen.

Arvoisa kokousväki!

Pelkästään lainsäädäntö ei muovaa työn tulevaisuutta, Teknologia, tekoäly ja robotiikkaa ovat aikamme vahvoja muutosvoimia.

Tekoälyn taloudellisista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista esitetään hyvin erilaisia näkemyksiä. Siihen liittyy odotuksia tuottavuuden radikaalista parantumisesta ja jopa ”yltäkylläisyyden ajasta”. Toisaalta jotkut ekonomistit, kuten talousnobelisti Daron Acemoglu, arvioivat taloudelliset vaikutukset suhteellisen rajallisiksi.

Uhkina nähdään massatyöttömyys, kansalaisten valvonnan lisääntyminen ja demokraattisten vapauksien kaventuminen, jos vallanpitäjät tai teknologiajätit käyttävät tekoälyä ihmisten kontrollointiin ja manipulointiin. Emme vielä tiedä, mihin vaikutukset kokonaisuutena asettuvat. Siksi ratkaisevaa on, millaisin pelisäännöin tekoälyä kehitetään ja käytetään.

Teknologiseen kehitykseen on kautta historian liitetty uhkakuvia työn loppumisesta. Monet yksittäiset tehtävät ovat kadonneet, mutta tavallisempaa on ollut työn muuttuminen. Samalla on syntynyt kokonaan uusia tehtäviä ja ammatteja. Mennyt ei ole tae tulevasta, mutta ainakaan nyt ei ole näkyvissä työn laajamittaista loppumista teknologisen kehityksen vuoksi. Tekoäly tulee kuitenkin muuttamaan monia ammatteja ja työtehtäviä, vaikka muutoksen nopeus ja laajuus vaihtelevat. Teknologisesta jälkeenjäämisestä voi tulla työllisyydelle suurempi riski kuin hallitusta uudistumisesta.

Parhaimmillaan moderni teknologia vahvistaa työntekijöiden osaamista, keventää työtaakkaa, parantaa palkkoja ja tekee työstä mielekkäämpää. Myös päinvastainen kehitys on mahdollinen: työttömyys, työn köyhtyminen, lisääntynyt kiire ja valvonta sekä hallinnan tunteen menettäminen. Tekoäly on kuin tuli: se voi olla meille hyödyksi tai haitaksi. Kaikki riippuu siitä, miten ja miksi sitä käytetään.

Siksi tulevan hallituksen on valjastettava tekoäly työntekijöiden hyödyksi kaikin käytettävissä olevin keinoin. Tämä edellyttää kansallista lainsäädäntöä ja viranomaisvalvontaa, sekä vaikuttamista EU tason sääntelyyn. Olisi tarpeen saada myös kirjauksia työehtosopimuksiin. Myös tänä vuonna kolmikantaisesti valmisteltu kansallinen työelämän kehittämisstrategia on toimeenpantava tulevalla hallituskaudella.

Työelämässä meille ovat erityisen tärkeitä seuraavat asiat tekoälyaikakaudella:

- Työntekijät ja heidän edustajansa on otettava mukaan tekoälyä koskevien muutosten suunnitteluun. Henkilöstön edustajille on turvattava riittävät tiedonsaanti-, kuulemis- ja neuvotteluoikeudet sekä mahdollisuus käyttää asiantuntija-apua.

- Työntekijöille ja luottamusmiehille on kerrottava ymmärrettävästi, missä tekoälyä käytetään ja miten se vaikuttaa esimerkiksi työnjakoon, työvuoroihin, valvontaan, arviointiin ja palkkaukseen.

- Työntekijän oikeuksiin, toimeentuloon tai asemaan merkittävästi vaikuttavia päätöksiä ei saa jättää yksin tekoälyn tehtäväksi. Vastuita ei saa ulkoistaa koneille tai ohjelmistoille. Päätöksillä on oltava vastuullinen ihmispäättäjä, ja työntekijällä on oltava oikeus saada perustelut, pyytää uudelleenarviointia ja käyttää oikeusturvakeinoja.

- Työntekijöiden yksityisyys, ihmisarvo ja yhdenvertaisuus on turvattava. Tekoälyä ei saa käyttää perusteettomaan valvontaan, syrjivään profilointiin tai kohtuuttoman työtahdin määräämiseen. Vaikutukset yksityisyyteen, yhdenvertaisuuteen ja työhyvinvointiin on arvioitava systemaattisesti ja seuranta aloitettava jo ennen käyttöönottoa.

- Osaamisen päivittämisen pitää olla jokaisen työntekijän oikeus. Sen on tapahduttava ennakoivasti, työajalla ja työnantajan kustannuksella. Jokaisen on myös saatava tietää, miten tekoäly vaikuttaa hänen työhönsä, vaikka hän ei itse sitä käyttäisi. Jatkuvaa oppimista on tuettava myös kansallisesti.

- Tekoälyn tuottavuushyötyjen on näyttävä myös työntekijöiden palkoissa, työoloissa, työhyvinvoinnissa ja työajan lyhentymisessä – ei vain omistajien suurempina voittoina.

- Ennen tekoälyn käyttöönottoa on arvioitava sen vaikutukset työn määrään, työtahtiin, työntekijöiden vaikutusmahdollisuuksiin sekä fyysiseen ja psykososiaaliseen kuormitukseen. Teknologian pitää vähentää kuormitusta, ei lisätä sitä.

- Työpaikkojen mahdolliseen katoamiseen ja osaamistarpeiden muutoksiin on varauduttava ennakolta. Osaamisen lisäksi tarvitaan toimeentulon turvaa ja toimivaa muutosturvaa. Tekoälymurroksen on oltava työntekijöille oikeudenmukainen ja turvallinen.

Elämme jo tekoälyaikaa. Ratkaiseva kysymys ei ole vain se, mihin teknologia pystyy, vaan se, millaista työelämää ja yhteiskuntaa sen avulla rakennamme. Tekoälyn on palveltava ihmistä – eikä ihmisen tekoälyä.

Hyvät edustajiston jäsenet!

Ensi kevään eduskuntavaaleissa päätetään Suomen suunta. Se suunnan on oltava toinen kuin nykyhallituksen. Mutta suunta kääntyy vain, jos saamme palkansaajat äänestämään muutoksen puolesta. Neljä vuotta lisää oikeistokurjuutta olisi todellinen pettymys. Helppoa ei Suomen ongelmien ratkominen tule olemaan millekään hallitukselle, mutta hyväosaisten, omistajien ja yritysten hellimisen sijaan on etusija annettava ihmisten paremman toimeentulon, arjen sujuvan pyörimisen ja hyvän elämän rakentamisen politiikalle. On oikeudenmukaisemman politiikan aika.

Ja loppuun haluan jakaa Nelson Mandelan ajatuksen kannustamaan ja innostamaan meitä jokaista tulevien kuukausien ponnistukseen.

”Kaikki näyttää mahdottomalta, kunnes se on tehty”.